oprávněni domáhati se ze zásoby jmění případného zbytku svého podílu, kterýž jim ještě přísluší.

4. Nestane-li se vyrovnání neplatným a zahájí-li se přece před úplným splněním jeho nový konkurs, nejsou starší věřitelá rovněž zavázáni vydati to, co bona fide přijali; pohledávku jejich sluší však považovati za úplně zrušenou, jestliže byli dle míry ve vyrovnání přijaté úplně uspokojeni (odbyti); kromě tohoto případu považovati jest tolik procent pohledávky za zrušených, kolik procent obnosu dle vyrovnání vypadajícího bylo již vyplaceno.

Vyslanci viz Diplomacie.

Výslech stran ve sporu.

Přísahy stran, jež byly důležitým průvodem za vlády starého soudního řádu, vymítil nyní platný soudní řád úplně, nahradiv je přísežným výslechem stran. Důkaz výslechem stran (po případě přísežným) je však rázu subsidiárního, t. j. může býti nařízen k návrhu neb z moci úřední pouze tehdá, když důkaz ani jinými průvody od stran nabídnutými, ani provedením důkazů z úřední moci snad nařízených podán nebyl (§ 371 civ. ř. s.). K pouhému osvědčení nelze však přísežného výslechu stran užíti (§ 274 civ. ř. s.). Mimo to vyloučen je přísežný výslech stran:

1. ve věcech rušené držby (§ 457 civ. ř. s.) a

2. v řízení ve příčině neplatnosti a rozloučení manželství (srj. dv. d. ze dne 23. srpna 1819 č. 159.586 sb. z. s. a k tomu nař. min. spr. dne 9. prosince 1897 č. 283 ř. z.).

Strany, jež nesmí býti vyslýchány co svědci (z důvodů § 320 civ. ř.), aneb jež nesmí býti vzaty do přísahy svědecké (§ 336 civ. ř. s.), nesmí býti též vyslýchány za příčinou důkazu (§ 372 civ. ř. s.). Vede-li spor zákonný zástupce svěřenců, může soud dle svého uvážení nařídití výslech zákonného zástupce neb svěřence aneb konečně obou, ač není-li zde závady dle § 372 c. ř. s. Je-li konkursní podstata stranou spornou, může soud nařídití výslech správce konkursní podstaty neb úpadce neb obou. V rozepřích veřejné obchodní společnosti naloží se se všemi společníky, ve sporech komandity se všemi komplementáry a když spor vede jiná společnosť, společenstvo, obec, spolek neb jinaký právní subjekt nenáležející k osobám fysickým, s jeho zákonnými zástupci jako se stranou, pokud se týče výslechu.

Jestliže následkem toho aneb z toho důvodu, že na některé straně jsou společníci ve sporu, možno slyšeti několik osob, ustanoví soud, zda všechny neb zda jen některé a které z těchto osob vyslechnuty býti mají (§ 373 civ. ř. s.). Ostatně sejíti může svedení důkazu výslechem stran, když soud, uváživ pečlivě všechny okolnosti, sezná, že strana, která má prokázati sporné factum, nemá o něm pražádné vědomosti, aneb je-li výslech této strany nepřípustným dle § 372 (§ 374 c. ř. s.).

Důkaz výslechem strany nařídí se usnesením, jemuž samostatným rekursem odporovati nelze. Důkaz provádí se tak, že soud klade straně vyslýchané přiměřené otázky o faktech, jež mají býti výslechem dokázána. Pro toto dotazování platí obdobně tytéž předpisy, jež dány jsou ohledně svědků. Dotazování staň se před soudem rozhodujícím. Není-li však strana, jež má býti vyslýchána, osobně přítomna, buď nařízeno, by byla předvolána a buďte jí při tom sdělena fakta, o nichž má býti vyslýchána. Provádění

důkazu před soudcem z rozkazu činným je vůbec vyloučeno a před soudcem dožádaným jen tehdá místa má, když strana nemůže se dostaviti pro nepřekonatelné překážky, aneb když by dostavení to způsobilo nepoměrné náklady (§ 375 civ. ř. s.). Strany buďte dotazovány nejprve bez přísahy. Při nepřísežném výslechu buďte obě strany, když se dostavily, tázány na skutečnosti, jež jest dokázati. Před tímto (nepřísežným) výslechem upozorní soud strany, že budou musiti po případě o svých výpověděch přísahu vykonati (§ 376 civ. ř. s.). Nestačí li výsledek nepřísežného dotazování, by soud byl přesvědčen o pravdivosti neb nepravdivosti dokazovaných fakt, může nařídíti výslech přísežný. Do přísahy může však býti vzata o témže faktu toliko jedna strana a byla-li některá strana v první stolici pod přísahou vyslechnuta, nemůže ani soud odvolací nařídíti, by o témž faktu byl přísežně vyslýchán odpůrce (§§ 377 a 489 civ. ř. s.). Soud může z nepřísežné výpovědi strany vytknouti jednotlivá tvrzení, jež strana má opakovati pod přísahou a může dále určiti znění, ve kterém přísežná výpověď o jednotlivých okolnostech se má státi, aniž by bylo možno usnesením těmto samostatným rekursem odporovati. Výpověď strany pod přísahou složená, je-li křivou, je podvodem dle § 199 lit. a tr. z., proto buďte straně před přísežným výslechem připomenuty povinnosť udati pravdu, svatosť a důležitosť přísahy, jakož i trestní následky přísahy křivé. Že toto připomenutí se stalo, zjistí se protokolem (§ 377 civ. ř. s.). Proto dále může soud líčení odročiti, jeví li se býti přiměřeno, by straně, která má býti vyslýchána, popřána byla lhůta na rozmýšlenou (§ 379 civ. ř. s.). Soud uváživ pečlivě všechny okolnosti volně posoudí, která ze stran nepřísežně tázaných má býti vyslechnuta pod přísahou (§ 378 c. ř. s.).

Předpisy c. ř. s. o důkazu svědky platí též o průvodním výslechu stran s těmito důležitějšími odchylkami:

1. Strana nemůže odepříti výpověď o otázkách, jichž zodpovídání by jí neb osobám jí blízkým a v § 321 č. 1 civ. ř. s. blíže naznačeným způsobilo bezprostřední újmu majetkovou.

2. Strany nepřísežně nebo přísežně vyslechnuté nemají nároku na náhradu svědku jinak dle § 346 c. ř. s. příslušející.

3. Nedostaví-li se některá ze stran k roku pro výslech nepřísežný položenému, neb odepře-li některá z přítomných stran výpověď, není tím výslech přítomného odpůrce zmařen.

4. Není dovoleno užívati donucovacích prostředků, by strana, která pro provádění důkazu nepřísežně nebo přísežně má býti dotazována, byla přinucena dostaviti se k soudu nebo vypovídati (§§ 380 a 382 c. ř. s.). Ovšem posoudí soud volně, uváživ pečlivě všechny okolnosti, jaký vliv to má na podání důkazu, když strana odepře bez dostatečných důvodů výpověď neb zodpovídání jednotlivých otázek, neb když strana, byvši k nepřísežnému neb přísežnému výslechu předvolána se nedostaví, nebo když přísežná výpověď strany uchyluje se v důležitých věcech od jejích prohlášení při předchozím nepřísežném výslechu učiněných (§ 381 civ. ř. s.). Podotknouti sluší, že uvedené dosud předpisy platí obdobně též, když za příčinou předložení některé průvodní listiny, věci přezvědné nebo předmětu ohledání nařídí se výslech a přísežné slyšení stran (§ 382 civ. ř. s.). Učinila-li strana prohlášení, v němž se nabízí, že okolnosti, jež jest dokázati, ve sporu potvrdí přísežně, avšak přísežně vyslechnuta býti nemůže, ježto dříve zemřela, posoudí soud volně, jaký význam sluší přikládati

tomuto prohlášení (§ 383 civ. ř. s.). Na konec ještě se sluší zmíniti o tom, že přísežný výslech stran není předmětem pojištění důkazu (§ 384 civ. ř. s. a contr.) a že rozhodčí mohou strany (podobně jako svědky a znalce) jen nepřísežně vyslýchati; ohledně výkonu přísahy obraťtež se na příslušný soud státní (§§ 588 a 589 civ. ř. s.).

Vysloužilci (invalidi).

I. Pojem.

Vysloužilci neboli invalidi jsou vojíni k službě neschopní, bez rozdílu, zda stali se k službě vojenské neschopnými ve válce či v míru. Ve středověku pečovalo rytířstvo a kněžstvo o válečníky k boji neschopné. Později, když zavedena byla vojska stálá a sevšeobecněla povinnost branná, musil stát na se vzíti povinnost zaopatřovati příslušným způsobem vojáky, kteří ve službě vojenské stali se úplně neb částečně ku výdělku neschopnými. Největšího stupně dosáhla péče a rozvoj zaopatření invalidů ve Francii za panování Bourbonů. Za Ludvika XIV. založen pak zvláštní ústav «Hôtel des invalides«, jenž spočíval na mohutných základech a jemuž dostalo se velikých výhod a bohatého nadání. Kromobyčejná péče věnována invalidům za vojenské vlády Napoleonovy, neboť počet invalidů za výbojných válek jeho vzrostl na míru úžasnou; za tím účelem přikročeno k rozsáhlým a četným opatřením a ústavům, v nichž vysloužilci měli býti dostatečně zaopatřeni. V Němcích založil zvláštní invalidovnu po skončení druhé války slezské Bedřich II., do níž přijímáni vojíni zmrzačení nebo jinak k službě polní nepotřební.

II. V Rakousku vydány byly již záhy a to r. 1772 předpisy (reglement) o zaopatřování vysloužilců. Činil pak se tu rozdíl mezi invalidy k službě vojenské úplně neschopnými, t. zv. reálními invalidy, a mezi poloinvalidy, kteří nemohli přestáti námah služby v poli, avšak uznáni byli schopnými k službě posádkové a pevnostní. Invalidi reální dělili se pak:

a) na invalidy patentální, kteří nežili v invalidovně, nýbrž mimo ni v některé provincii rakouské a v místě, které se jich poměrům zdálo býti nejpříhodnějším. Těmto dostávalo se na jich patent denního platu na účet eráru. Invalidi takoví byli oprávněni vydělávati si kromě toho živobytí prací svou; nebylo-li pak jim více možno takto se živiti, mohli žádati a hlásiti se — odevzdavše patent svůj — za přijetí do některé invalidovny.

b) Dále byli vysloužilci, kteří zaopatření docházeli v invalidovnách, ježto byli úplně ku výdělku neschopnými; k této třídě počítáni byli oni, kdož pro vysoké stáří, pro těžké rány aneb za příčinou značných vad tělesných nemohli si živobytí vydělávati a neměli příbuzných, přátel ani dobrodinců, jichž péčí a přispěním by živobytí zajištěné měli.

c) Konečně byli invalidi, kteří žili sice mimo invalidovny, avšak neměli listiny patentální, nýbrž byli toliko opatřeni listinou výhradovou (Reservationsurkunde), kterouž jim byl zajištěn nárok na erární zaopatření pro ten případ, že se potvrdilo, že zaopatření tohoto postrádati nemohou. K evidenci invalidů a jich platů vydána byla zvláštní obšírná instrukce dv. vál. rady ze dne 14. května 1828 č. 1948, jež vyhlášena byla dv. dekretem 17. června 1828 č. 16199. Invalidy patentální vedly v patrnosti dle pozdějších nařízení doplňovací okresní velitelstva a úřady obecní. Obce byly povinny oznámiti vojenskému úřadu všechny případné změny týkající